

تحلیل سؤالات جغرافیای دوازدهم انسانی براساس حیطه های شناختی بلوم

گروه جغرافیای خراسان شمالی ۱۴۰۵-۱۴۰۴

*سؤال ۱- درست/ نادرست

۱. طراحی شهر بازتاب فرهنگ و هویت شهروندان است.

حیطه: درک و فهم

دلیل: دانش آموز باید مفهوم رابطه بین طراحی شهر و فرهنگ را درک کند، نه فقط حفظ کند.

۲. یکی از دلایل ایجاد پیچ و خم در راهها، جلوگیری از ترافیک است.

حیطه: درک و فهم

دلیل: نیاز به درک رابطه میان ساختار راه و عملکرد آن دارد.

۳. پوسته زمین یکپارچه نیست و از صفحه‌هایی تشکیل شده که در زیر آن حالت نیمه جامد دارند.

حیطه: به‌خاطر سپردن

دلیل: مستقیماً از دانش کتابی و حفظی استخراج می‌شود.

۴. پرهیز از مصرف آب از راهکارهای مدیریت خشکسالی است.

حیطه: درک و فهم

دلیل: دانش آموز باید کاربرد مفهوم "مدیریت منابع آب" را بفهمد.

* سؤال ۲

جمله زیر دارای دو مفهوم نادرست است. آن را اصلاح کنید:

(عوامل طبیعی سبب شده‌اند این سکونتگاه در مکان خاصی شکل بگیرد و در طول زمان نسبت به پدیده‌های پیرامون تغییر کند، به همین دلیل هسته اولیه سکونتگاه از بین می‌رود و سبب ادامه حیات یا گسترش یا حتی نابودی سکونتگاه می‌شود.)

حیطه: تحلیل

دلیل: دانش آموز باید ابتدا مفاهیم نادرست را شناسایی (تشخیص خطا) کرده، سپس با درک روابط بین عوامل طبیعی و پدیده‌های انسانی، جمله را بازنویسی تحلیلی و صحیح کند. این فرایند از سطح فهم فراتر رفته و نیازمند تحلیل ساختاری مفهوم سکونتگاه و عوامل مؤثر بر پایداری آن است.

* سؤال ۳

جاهای خالی را با عبارات مناسب کامل کنید.

(الف) امروزه هدف اصلی مدیران و برنامه‌ریزان شهری، تحقق ..... است.

(ب) بیش از چهار هزار سال قبل، انسان‌ها برای حمل بار از ..... استفاده می‌کردند.

(پ) خشکسالی یک دوره ..... است که طی آن منطقه با کم‌بارشی مواجه می‌شود و ذخیره آب‌های سطحی و زیرزمینی کاهش می‌یابد.

(ت) روش‌های ..... قبل از وقوع سیل به‌صورت سازه‌ای و غیرسازه‌ای محاسبه می‌شود.

حیطه: به‌خاطر سپردن

دلیل: این سؤال از دانش آموز انتظار دارد واژه‌ها و اصطلاحات درست را از حافظه فراخوانی کند و در جای مناسب بنویسد. هیچ تحلیل، استدلال یا کاربرد جدیدی لازم نیست، بلکه صرفاً یادآوری و بازشناسی مفاهیم حفظ‌شده است.

* سؤال ۴

در جملات زیر عبارت صحیح را از داخل پرانتز انتخاب کنید

الف) در سرانه ، نسبت مساحت هر کاربری به (جمعیت ، وسعت) محاسبه می شود.
 ب) بطور کلی هر چه حجم محموله بیشتر باشد، هزینه حمل آن (کمتر، بیشتر) می شود.
 پ) شدیدترین تنش زمین لرزه در (مرکز سطحی ، نقطه کانونی) رخ می دهد.
 ت) در ایران مسئولیت مدیریت بحران به عهده سازمان مدیریت بحران و وابسته به وزارت (مسکن و شهرسازی، کشور) است.

حیطه: درک و فهم

دلیل: درک روابط بین مفاهیم مانند وسعت، جمعیت، تنش زمین لرزه و سازمان های مدیریتی نیاز دارد.

سؤال ۵

عبارت های ستون «الف» را به جمله های مناسب در ستون «ب» وصل کنید. (دو مورد اضافی در ستون «ب» وجود دارد).

ستون الف	ستون ب
الف) حمل و نقل ریلی	۱. سم پاشی مزارع
ب) حمل و نقل هوایی	۲. ایجاد تراکم ترافیک
پ) حمل و نقل آبی	۳. حمل تعداد زیادی وسیله نقلیه چرخ دار
	۴. خدمت رسانی به روستاهای دورافتاده
	۵. جابه جایی مسافر در مسیرهای نسبتاً طولانی

حیطه: درک و فهم

دلیل: این سؤال از دانش آموز می خواهد بین انواع وسایل حمل و نقل و کارکردهای آنها ارتباط برقرار کند. او باید مفهوم و کاربرد هر نوع حمل و نقل را درک کند و بتواند تطبیق منطقی میان آنها ایجاد کند. این عمل نیاز به درک مفهومی و ارتباطی دارد، نه صرفاً حفظ طوطی وار.

سؤال ۶

به سؤال های زیر پاسخ کوتاه دهید:

- الف) دو مورد از دلایل اهمیت اجتماعی حمل و نقل را بنویسید.
 ب) با توجه به ترویج فرهنگ دوچرخه سواری، چه اقداماتی برای گسترش آن ضرورت دارد؟
 پ) از سامانه موقعیت یاب جهانی (GPS) در چه اموری استفاده می شود؟ (دو مورد بنویسید).
 ت) از عوامل طبیعی مؤثر در شکسته شدن سدها دو مورد را بنویسید.
 ث) نقش رودخانه ها را در شکل گیری لغزش دامنه ای بیان کنید.
 ج) دو مورد از مهم ترین پیامدهای خشکسالی را بنویسید.

حیطه: درک و فهم

دلیل: در این سؤال، دانش آموز باید مفاهیم را درک کرده و با بیان خود توضیح دهد. او برای پاسخ گویی نیاز به فهم کاربردی پدیده ها (مانند GPS، خشکسالی، نقش رودخانه و اهمیت اجتماعی حمل و نقل) دارد، نه فقط حفظ متن. سطح شناختی از «یادآوری ساده» فراتر رفته و به توضیح و تفسیر مفاهیم در قالب خود دانش آموز می رسد.

سؤال ۷

با توجه به متن زیر، به سؤال های داده شده پاسخ دهید:

(جغرافیدانان در رتبه بندی سکونتگاه‌ها بر حسب اهمیت، میزان جمعیت و عملکرد آن‌ها توجه می‌کنند، در این رتبه بندی پایتخت‌ها در رأس و سکونتگاه‌های بسیار کم جمعیت در قاعده آن قرار می‌گیرند.)
الف) در این سلسله‌مراتب، بیشترین تنوع عملکرد مربوط به کدام نوع سکونتگاه است؟
ب) در چه صورتی رتبه یک سکونتگاه در هرم سلسله‌مراتب به سمت رأس ارتقا پیدا می‌کند؟

حیطه: تحلیل

دلیل: در این سؤال، دانش‌آموز باید بین جمعیت، عملکرد و رتبه مکانی سکونتگاه‌ها ارتباط برقرار کند. برای پاسخ درست، لازم است:

- روابط درونی بین متغیرها (جمعیت، اهمیت، عملکرد) را بررسی کند،
- و علت ارتقای جایگاه سکونتگاه‌ها را تحلیل نماید.

بنابراین سؤال در سطح تحلیل از حیطه‌های شناختی بلوم قرار دارد، زیرا مستلزم درک رابطه علت و ساختاری میان مفاهیم است.

سؤال ۸

چرا جهان‌شهرها حوزه نفوذ وسیعی دارند؟

حیطه: درک و فهم

دلیل: نیازمند توضیح علت مبتنی بر مفاهیم درس است، نه صرفاً حفظ.

سؤال ۹

هدف از طراحی برنامه توسعه روستایی چیست؟

حیطه: درک و فهم

دلیل: تبیین هدف و کاربرد مفاهیم توسعه روستایی

سؤال ۱۰

چگونه در سامانه اطلاعات جغرافیایی پس از جمع‌آوری اطلاعات، قابلیت بازیابی و مشاهده هر لایه از اطلاعات وجود دارد؟

حیطه: درک و فهم

دلیل: دانش‌آموز باید سازوکار مشاهده داده‌ها را توضیح دهد.

سؤال ۱۱

مشکلات مهم حمل‌ونقل شهری بویژه در شهرهای بزرگ چیست؟ (۴ مورد)

حیطه: تحلیل

دلیل: دانش‌آموز باید علل و پیامدهای مختلف را شناسایی کند.

سؤال ۱۲

برای عبارت زیر، دلیل مناسبی بنویسید:

(سرمایه‌گذاری در زمینه توسعه حمل‌ونقل، به‌ویژه حمل‌ونقل آبی و ریلی، موجب پیشرفت اقتصاد و گسترش تجارت کشور ما با سایر کشورها می‌شود)

حیطه: درک و فهم

دلیل: دانش‌آموز باید بتواند رابطه علت و معلولی بین حمل‌ونقل و توسعه اقتصادی را توضیح دهد.

این سؤال نیازمند درک مفهومی از اثر زیرساخت‌های حمل‌ونقل بر تجارت است و در سطح فهم، نه تحلیل پیچیده، قرار دارد.

سؤال ۱۳

شهر «الف» روی نصف‌النهار ۲۵ درجه‌ی طول شرقی و شهر «ب» روی نصف‌النهار ۵۵ درجه‌ی طول شرقی واقع شده است. الف) اختلاف ساعت این دو شهر چقدر است؟
ب) اگر ساعت در شهر «الف» ۹ صبح باشد، ساعت در شهر «ب» چند است؟

حیطه: کاربرد

دلیل: در این سؤال، دانش‌آموز باید آموخته‌های خود درباره اختلاف زمانی بر اساس فاصله نصف‌النهارها را در موقعیت جدید به کار ببرد. او باید محاسبه کند و نتیجه را در بخش دوم اعمال نماید.

سؤال ۱۴

چرا موقع اذان مغرب در شهر مشهد از شهر تهران جلوتر است؟

حیطه: تحلیل

دلیل: برای پاسخ به این سؤال، دانش‌آموز باید رابطه میان موقعیت جغرافیایی دو شهر، حرکت زمین از غرب به شرق، و زمان تابش خورشید را تحلیل کند.

او باید استدلال کند که چون زمین از غرب به شرق می‌چرخد، مناطق شرقی (مثل مشهد) زودتر در معرض نور خورشید قرار می‌گیرند و بنابراین اذان مغرب در آن‌جا زودتر فرا می‌رسد.

سؤال ۱۵

علت زمین‌لرزه‌های مکرر در غرب آمریکای جنوبی چیست؟

حیطه: درک و فهم

دلیل: توضیح پدیده تکتونیکی و برخورد صفحات، نه محاسبه یا استدلال عددی.

سؤال ۱۶

در چه زمانی سیل‌ها خسارت‌بار می‌شوند؟

حیطه: درک و فهم

دلیل: تشخیص زمان و شرایط وقوع سیل بر اساس فهم روابط طبیعی.

سؤال ۱۷

چرا در زمان وقوع زمین‌لرزه، ساختمان‌های روستایی بیش از ساختمان‌های شهری آسیب می‌بینند؟

حیطه: تحلیل

دلیل: دانش‌آموز باید بین نوع مصالح، روش ساخت، رعایت اصول مهندسی و شدت تخریب ارتباط برقرار کند.

او باید تحلیل کند که ساختمان‌های روستایی معمولاً با مصالح کم‌دوام (خشت، گل، آجر خام) ساخته می‌شوند و اصول مهندسی در آن‌ها رعایت نمی‌شود، در نتیجه در برابر زلزله آسیب‌پذیرترند.

این سؤال نیاز به تحلیل رابطه علت و معلولی بین نوع ساخت‌وساز و میزان تخریب دارد.

سؤال ۱۸

اگر در زمان وقوع زمین‌لرزه در حال رانندگی باشیم، چه باید بکنیم؟

حیطه: کاربرد

این سؤال به‌طور مستقیم از دانش‌آموز می‌خواهد آموخته‌های خود درباره ایمنی در هنگام زلزله را در موقعیت واقعی به کار گیرد

سؤال ۱۹

چرا در مدیریت پیش از وقوع سیل از روش‌های آبخیزداری استفاده می‌شود؟

حیطه: کاربرد

دلیل: دانش‌آموز باید دانش خود را درباره‌ی روش‌های کنترل و پیشگیری از سیل (مانند احداث بند، پوشش گیاهی، سازه‌های آبخیزداری) در موقعیت واقعی مدیریت بحران به کار گیرد.

این سؤال فراتر از حفظ است و نیازمند به‌کارگیری عملی دانش در شرایط واقعی و کاربردی است، پس در سطح کاربرد قرار دارد.

سؤال ۲۰

چگونه در سازمان فضایی ایران ، داده‌های رقومی به تصاویر ماهواره‌ای تبدیل می‌شود؟

حیطه: درک و فهم

دلیل: توصیف فرایند دریافت و پردازش داده‌ها، بدون محاسبه یا خلق طرح جدید.